

Motion till riksdagen 2008/09:s10102 pe

av Mona Sahlin m.fl. (s, mp, v)

med anledning av prop. 2008/09:201 Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att avslå proposition 2008/09:201 "Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning".
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma med förslag om att upphäva lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma med förslag om att upphäva 6 kap. 19 a § samt 6 kap. 21 § tredje punkten i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma med förslag om att upphäva 2 § andra stycket, andra meningen i lagen (2000:130) om försvarsunderrättelseverksamhet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att omedelbart tillsätta en parlamentarisk utredning avseende utformningen av en ny lagstiftning rörande signalspaning.

Motivering

Den 18 juni 2008 röstade den borgerliga majoriteten i riksdagen igenom lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelsetjänst. Lagen gav Försvarets radioanstalt (FRA) mycket långtgående befogenheter vad gäller signalspaning i kabel utan att uppnå tillräckliga krav för rättssäkerhet och skyddet för den enskildes integritet. Regeringen har sedan det första lagförslaget presenterades julen 2006 och fram till och med den politiska överenskommelsen inom alliansen september 2008, lyckats peta in

nästan fyrtio förändringar runt signalspaningslagen. Detta utan att en enda ordentlig utredning gjorts. Det torde vara rekord i den svenska lagstiftningens historia.

Nu är signalspaningen, i och med propositionen 2008/09:201 ”Förstärkt integritetsskydd vid signalspaning”, uppe till behandling i riksdagen för tredje gången på lika många år. Förslagen i propositionen innebär flera förbättringar i lagstiftningen, men fortfarande saknas ett nödvändigt helhetsgrepp. Det går inte att lappa och laga när flera viktiga frågor fortfarande är olösta. Frågan om den öppna polisens och Säpos tillgång till signalspaning behandlas för närvarande i en utredning som ska presenteras sommaren 2009. Risken är att den utredningen föreslår ytterligare lagstiftning som inte ligger i samklang med regeringens proposition.

En annan allvarlig svaghet i den nya lagstiftningen är begränsningen av vilka myndigheter som får inrikta signalspaning. Det framgår inte heller hur myndigheter med strategiska uppgifter kan få information rapporterad till sig. Därmed riskerar myndigheter att stängas av från viktig information utan några uppenbara integritetsvinster. Någon konsekvensanalys av detta lämnar inte regeringen.

Det är vidare oklart hur kontrollmyndigheten i efterhand ska kunna bevaka att allt gått rätt till samt hur underrättelseskyldigheten ska fungera när det samtidigt föreligger en förstörelseskyldighet. Dessutom har FRA i sitt remissvar tydliggjort att myndigheten avser använda undantaget i lagstiftningen varvid underrättelseskyldigheten i praktiken riskerar att bli en innehållslös paragraf. Detta behöver också utredas vidare, tillsammans med behovet av skadestånd. Svensk signalspaning ska vara rättssäker.

Europakonventionens principer ska gälla. Utredning ska därför också syfta till att finna lösningar på Europakonventionens principer om bl.a. underrättelseskyldighet och rätt till skadestånd ska hanteras i detta sammanhang.

Det saknas också regler om att kontrollorganet ska rapportera om verksamheten till Riksdagen. På grund av att Utredningen om underrättelseinhämtning för vissa polisiära behov inte är klar saknas även underlag för ställningstagande om effektivitetsvinst om kontrollmyndigheten skulle kunna vara den samma som säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten.

Den dominerande orsaken till dessa svagheter och oklarheter är att tilläggen, både från återremitteringen den 18 juni 2008 och från de nya förslag som tillkommit den 25 september 2008, tagits fram i stor hast bakom lyckta dörrar. En så komplex lagstiftning, med långtgående konsekvenser för både rättssäkerhet och integritet, som påverkar våra

grundlagsskyddade fri- och rättigheter, borde självklart ha beretts genom en parlamentariskt sammansatt offentlig utredning. En utredning som skulle ha besvarat fundamentala frågor om behov, effektivitet, proportionalitet, rättssäkerhet och integritetsskydd. Dessa frågor är i grunden politiska avväganden, med tekniska och juridiska aspekter, inte tvärtom.

Sverige behöver som ett militärt alliansfritt land en effektiv underrättelsetjänst. Signalspaning är då ett viktigt verktyg som behövs. Nya hot som senare års terroristdåd, spridning av massförstörelsevapen och IT-utvecklingen har gjort samhället mer sårbart, och tidig information är viktig för att kunna förebygga och förhindra sådana hot mot vårt land. Den avgörande frågan är dock på vilket sätt och i vilken omfattning som signalspaning ska få bedrivas. Behovet av effektiv underrättelseinhämtning kan inte rättfärdiga att man nonchalerar grundlagens principer om rätten till fri och skyddad kommunikation. Om underrättelsetjänsten ska kunna bibehålla folkets förtroende måste människors berättigade oro och obehag avseende intrång i deras privatsfär tas på allvar. Därför kräver vi att lagstiftningen rivs upp och att man tillsätter en parlamentarisk utredning.

Den parlamentariska utredningens uppgift bör vara att bedöma behovet av en lag utifrån hänsyn till integriteten, effektiviteten och proportionaliteten. Syftet måste vara att finna en teknisk-juridisk lösning som både tillgodoser behovet av underrättelsetjänst och medborgarnas rätt till integritet och rättssäkerhet.

Vi menar slutligen att en utredning måste arbeta öppet för att åstadkomma en lag som har medborgarnas förtroende. Detta innebär en bred och öppen process som ger så många som möjligt möjlighet till insyn, påverkan och debatt från olika samhällsaktörer, allt från enskilda medborgare till organisationer.

Stockholm den 16 juni 2009

Mona Sahlin (s)

Anders Karlsson (s)

Peter Eriksson (mp)

Peter Rådberg (mp)

Lars Ohly (v)

Gunilla Wahlén (v)